

Demirbaş No: 003797

Yer No: m3797

Skylife, c.21, s.229, Ağu.
2002'de



Photo Yalçın Kızıllıncı

Yüzyılların anıları ile
Centuries of memories in

Balat

By YELDA BAŞER*



Valentin Kizilirmak

İstanbul'un tarihî yarımadasına, Haliç kıyısındaki Ayvansaray'ın daracık sokaklarına giriyorum. Ahşap evlerin arasına asılı rengârenk çamaşırlar karşıyor beni önce. Yüzyıllar boyunca yaşananların coşkusuyla dans eder gibiler. Karşıma ilk çıkan pembe duvarı izleyip demir kapıyı araladığımda Blahernai Ayazması'nda buluyorum kendimi. 5. yüzyılda küçük bir köşk olarak yapılan ve 11. yüzyıldan itibaren imparatorların gözde mekânı halî-

On the shore of the Golden Horn I entered the narrow streets of Ayvansaray in the old walled city of Istanbul and found myself walking beneath lines of colourful laundry hung between the upper storeys of old wooden houses. The laundry seemed to be dancing to the tune of centuries old memories. When I came to a high pink wall I followed it to an iron door, and pushing it open found myself at the Blachernae-Ayazma or Sacred Spring, a part of the Byzantine Blachernae

Palace. The palace was built as a small pavilion in the 5th century, but from the 11th century became the main imperial residence of the Byzantine emperors.

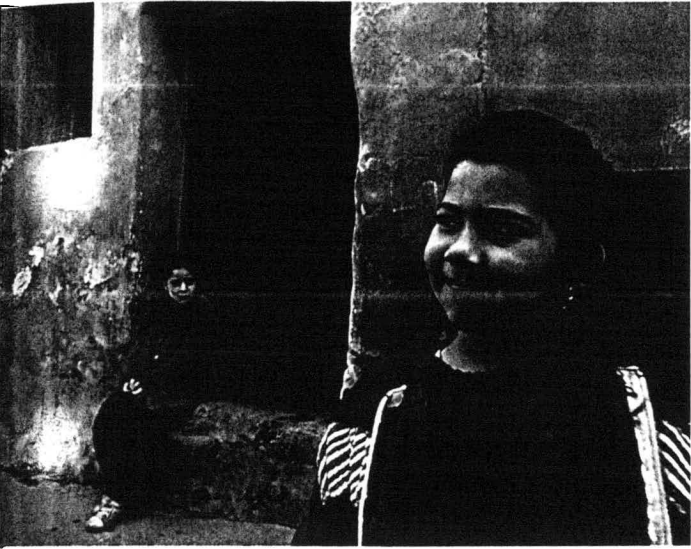
The palace originally stood inside Blachernae Church, which was the most venerated Byzantine

Ayvansaray ve Balat'ın dar sokaklarındaki renkli ve bitişik evler, geçmişten günümüze gelen geleneksel aile bağlarını, sıcak komşuluk ilişkilerini, kapı önü sohbetlerini, çocukların bitmek bilmez oyunlarını anlatır gibi. / In the narrow streets of terraced houses in Ayvansaray and Balat, tradi-

tional life goes on, as neighbours live on, as neighbour chat at their doors and children play endless games.



Emel Kaya / Pınar Photobank Turkey



İzzet Keribar - Print Photobank Turkey

ne gelen Blahernai Sarayı'nın bir parçası burası. İstanbul tarihinde Ayasofya'dan sonraki en önemli kilise olan Blahernai Kilisesi'nin içerisinde. Kilise yapıldıktan sonra üç kez restore edilmiş ve güvercin avlayan çocukların çıkardığı yangın sonucu 1434'te kül olmuş. Ayazma'nın içine girdiğimde yanan mumların ve tütüsülerin kokusunda arıyorum saraydan kalan izleri. Ayazma'nın suyundan içiyorum, yüzyılların anıları içime aksın diye.



Capitol & Co.



Volkan Kızıllıoğlu

Cumbalı evlerin sıralandığı sokakların neşesi çocukların seslerinde gizli. Hava güneşliyse, hele bir de okul tatilse çocukların civıltısı gün boyu sürer. / The cheerful voices of children ring through the streets of old houses when the weather is fine and school is out.

church after Haghia Sophia. The church was extensively restored three times after it was built but finally burnt to ashes in 1434 after children trying to catch pigeons started a fire. Inside the building housing the spring, candles were burning and the air was heavy with the fragrance of incense. I drank some of the water infused with memories of the long and eventful past.

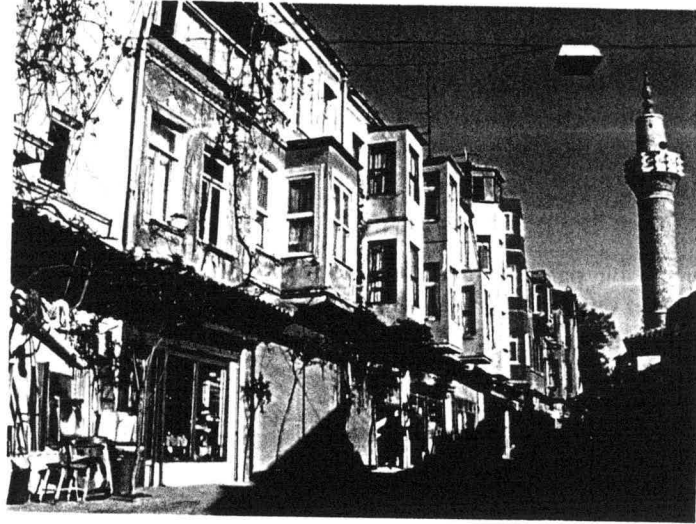
Back on the street I walked up the hill and came in sight of İvaz Efendi Mosque, standing on the terrace of Blachernae Palace where banquets were held many centuries ago. The mosque was constructed in the 1580s, and it is thought that the architect trained under the great 16th century Ottoman architect Mimar Sinan. The atrium

of the mosque is the entrance to a narrow ramp with the narrow ramp at the entrance to the street of its built



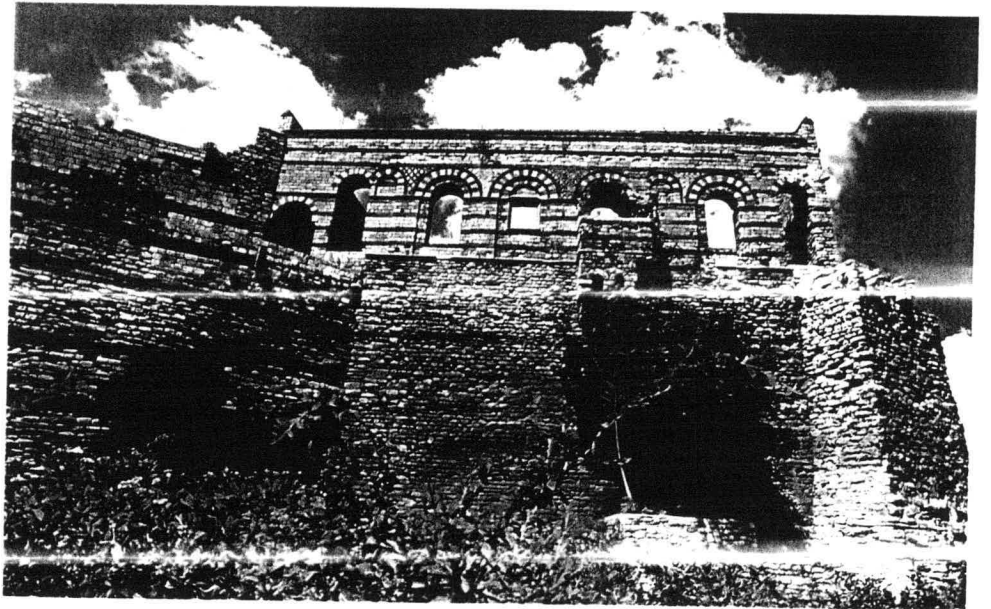
Fotoğraf: Pınar Fotoğrafçılık, Türkiye

Ayazma'dan çıkıp yukarı doğru yoluma devam ettiğimde Blahernai Sarayı'nın, ziyafetlerinin verildiği terasının üzerindeki İvaz Efendi Camii'ni görüyorum. Mimar Sinan'ın kalfası tarafından yapıldığı sanılan cami o dönemin yenilik anlayışını yansıtıyor. Caminin etrafında dolaşırken bitişindeki Anemas Zindanı'nın girişinde buluyorum kendimi. Zindanın dar inişinden geçtikten sonra içine düştüğüm karanlık ürpertiyor beni. Yakduğum kibritlerin aleviyle aydınlanan koridorlara giriyorum. İçeride Blahernai Sarayı'na ait olan mahzenler ve kuleler bulunmaktadır. Kuleler aşağıyla bağlantıyı sağlarken üst katları da ikâmet için kullanılmaktaymış. Bu zindanların bir özelliği de neredeyse bütün tarihî Türk filmle-
rin ana platosu olarak kullanılmaları.
Bizans imparator saraylarındaki en sağlam ve günümüze gelebilmiş olanına, Tekfur Sarayı'na geliyorum. 12. yüzyılda "Hem şehre, hem denize, hem de dışarıdaki araziye hâkim yerde" yapılan bu sarayda büyük bir avlu, dört kemerden oluşan bir geçit, 12. yüzyılda çini imalathanesi



Fotoğraf: Kızıllıoğlu

Ayvansaray'da bir evden bir eve asılı rengârenk çamaşırların yerini Balat'ta sarmaşıklar alır (üstte). Tekfur Sarayı'nın yıkık pencerelerinde güvercinler saklambaç oynuyor (altta). / In Ayvansaray the streets are crisscrossed by lines of laundry, and in Balat by creepers (above). Pigeons play hide and seek in the crumbling windows of the Byzantine Tekfur Palace (below).



plete darkness. With a shiver of trepidation I lit one match after another and entered its passageway by their flickering light. Anemas Dungeon is one of the surviving structures of the palace, along with a second tower and the substructures. The upper floors of the towers were used as living quarters. Today the impressive dungeons below ground are a favourite location for historic Turkish films.

A little higher up the hill, just inside the city walls I came to Tekfur Palace, the most important of the Byzantine imperial palaces and the only one still standing. The palace commands a magnificent view over the city, the Golden Horn, and the districts outside the walls. The entrance, with its portico of four arches, opens on to the courtyard. In the 18th century the palace was used as a porcelain manufactory. The façade

of this remarkable late Byzantine building is decorated with geometrical designs in brick and white marble. Setting off downhill again through the narrow streets I came to the Greek Hançerli Church, where there is another sacred spring inside a tiny building. Descending its narrow stairs I saw an icon which gave the impression of having barely managed to squeeze a place for itself on the wall, and candles burning beneath it. Beyond was the pool where the spring water col-



Izzet Keribar - Pami Photobank Turkey



Volkan Kızıllıng



Yakut Bekler

Tarihî Yarımada'nın Balat kapısından çıktığınızda Bulgar Kilisesi ile karşılaşsınız (üstte solda). Surp Hreşdagabet Ermeni Kilisesi'nde her yıl aynı gün yapılan ayinlerde hastalara şifa dlenir (solda). Adak için yakılan mumlar mistik bir hava yaratır (üstte). / Emerging through Balat Gate in the city walls you find yourself facing the Bulgarian Church on the Golden Horn (above left). At the Armenian Church of Surp Hreşdagabet services are held every year to wish health to the sick (left). The scent of candles and incense creates a mystic atmosphere (above).

olarak kullanılan saray, tuğla süslemeli dış cephe mimarisinin de en iyi örneklerinden sayılmakta. Sokakların arasında dolusarak aşağıya doğru indiğimde, Rumlar'a ait Hancerli Kilise'ye geliyorum. Ayazmanın bulunduğu küçük yapıya giriyorum. Daracık merdivenleri inerken, önümdeki duvarda sanki yersizlikten kendine ancak yer edinebilmiş hissi uyandıran bir ikon ve altında yanan mumları görüyorum. Ayazma suyunun toplandığı havuzun başındayım şimdi. Suyun üzerine düşen gölgelerde, tarihin içinden bir görüntü arıyorum. Bulamayıp çıkıyorum. Ve buraların en renkli mahallesine giriyorum; Lonca Mahallesi. Çoğunlukla Müslüman Romanların yerleştiği rengârenk neseli sokaklarda yürüyorum. Kapı önlerinde annelerin sohbeti var. O gün yapılacak olan gelin hamamına çağırıyorlar beni. Cumbalı oxlerin süslediği sokaklarda Osmanlı geleneklerini sürdürüyorlar. Dantelli elbiseler, semsiyeler, tepsi içindeki takunya ve sabunlar. Davul-zurna eşliğinde sokakları dolusarak Fatih Sultan Mehmed'in arabacısının yaptırdığı Arabacılar Hamamı'nın önüne geliyorum. Onlar içeri giriyor, ben dışarıda kalıyorum. Belki de insanlar içeride, yüzyılların gelenekleriyle, renkleriyle, duygularıyla ve sesleriyle yıkamıyorlar. Arka sokaklara geçiyorum. Evlerin önüne kurulan tezgâhlarda halılar yıkıyor. Evlerden taşan müzik sesleri, elleri kızırık Ebru'ül K. plunlar mesafelerimden. Sabun kokularını arkamda bırakarak Balat'a yol alıyorum. Ferruh Kethüda Camii'ni buluyorum önce. Mimar Sinan'ın camisi, restorasyonlar yüzün-

lects, and in its shadow I sought images from the past. My next stop was Lonca, the most colourful neighbourhood in this part of the city, where the inhabitants are mainly gypsies. I walked through the lively streets, where women called me to the hamam. As they invited me to a bridal bath ceremony that was about to begin. In these ancient streets with their bay-fronted houses such old Ottoman traditions still continue. The procession of women in lace dresses held a parade of clogs and soap for the bride. To the sound of drum and flute I followed them to Arabacılar Hamamı, built by Sultan Mehmed II's chief gun carriage maker in the 15th century. The procession entered the bath, but I ramed on through the side street, where to the sound of music from inside the courtyard women were washing. I left the hamam with my bag full of soap with many fragrances.



Özcan Büyüksöven



Yelda Balıoğlu

Daracık sokaklarda düşle gerçek birbirine karışır (solda). Ayvansaray'ın en hareketli ve eğlenceli yeri Lonca Mahallesi'nde yapılan düğünler halen yıllar öncesinin geleneklerini yaşıyor (üste). / Another scene in Balat (left). Women on their way to a wedding in Lonca, a neighbourhood in Ayvansaray (above).

den o günlerin izlerini taşıyor artık. Camiden çıkıp aşağıya doğru yürüdüğümde Surp Hreşdagabet Ermeni Kilisesi'ndeki ayinde buluyorum kendimi. Her yıl aynı gün yapılan ayinin sonunda mutlaka bir mucize olurmuş. Hastalar iyileşir, sakatlar yürümüş. Koyunların kulaklarına birer çizik atılıyor, horozlarınsa ibikleri yanıyor hafiften. Canlarla birlikte dua sesleri yükseliyor. Pencereden içeri giren ışık hüzmeleri göküzüne taşıyor umutları ve yakarıları. İnsanları umutlarıyla bırakıp dışarı çıkıyorum. Daha içerilere girdikçe günümüze kalan cumbalı ve daracık Yahudi evleriyle karşılaşıyorum. Evlerin yanından geçerken duvarlarına dokunuyorum. Onarım görmüş o evlerin taşları soğuk. Eskinin sıcaklığı ve anıları ucup gitmiş. Bazılarıysa sıcak. Pencere önlerindeki sardunyalının kokuları bazen içeride pırıldanmış sabun kokusunu taşıyor. İçeride de temizliğim sabun kokusuna. 18 kez yangınlarla yok olan Balat her defasında bu küllerin üzerine yeniden kurulmuş. Evlerin arasına asılı asmaların ve sarmasıkların altından geçiyorum. Dükkanlarının önünde sohbet dalmış esnalla selamlıyor ve ayrılıyorum bu sokaklardan. Yüzyılların anılarını, kokusunu taşıyan bu sokaklarda düşle gerçek birbirine karışıyor zaman zaman. Belki de gözle değil yürekle görmeye başlıyoruz buralarda. Mistik rüzgârlar yüzümüze carıyor. •

Özcan Büyüksöven yazdı.

Leaving the smell of soap behind I came to Fernuh Kethüda Mosque in Balat. Although built by Mimar Sinan, the mosque has been so extensively repaired over the centuries that little trace remains of the original 16th century building. I continued downhill to the Armenian Church of Surp Hreşdagabet, where a service was in progress to commemorate a special day in the Gregorian calendar when it is believed that a miracle always takes place following the service. Those who are sick recover and those who are paralysed walk. By tradition a scratch is made in the ears of some sheep, and small cuts in the combs of cockerels. The sounds of praying and bells rose on the air, and rays of light through the windows carried hopes and pleas up to heaven.

I left the church and wandered on past narrow stone houses with bay windows built by the former inhabitants of this neighbourhood. I put out my hand and touched the stones. The scent of geraniums on the window sills mingled sometimes with the aroma of jam cooking within, and with the smell of soap from recent cleaning. Balat has been destroyed by fire, destroyed and rebuilt, and rebuilt, so the stones have little to tell. I walked beneath vines and creepers linking the houses, and greeted the tradesmen conversing with their neighbours outside their shops.

In this old area of Istanbul the streets are infused with memories of past centuries, and I feel like a time traveller. Dreams of the past, a life of the streets, and I walk on.

Yelda Balıoğlu yazdı.